

Organisationer og lokale udsatteråds vurdering af problemer og løsninger på udsatteområdet ved nedlukningen og den langsomme genåbning af samfundet

Socialt udsatte hører til de grupper i samfundet, der har båret de største byrder i forbindelse med nedlukningen af samfundet. Det er også en af de grupper, der skal være mest tålmodige under den langsomme genåbning af samfundet. Under den langsomme genåbning har socialt udsatte behov for, at de gode løsninger, der er sat i værk for at løse nogle af de problemer, der har vist sig under nedlukningen, fastholdes og udbredes til langt flere steder i landet. Det gælder både mere fleksible og opsøgende behandlingsindsatser, og de nye tiltag til meningsfulde hverdagsaktiviteter og samvær, som er udviklet.

Dette notat samler nogle af de erfaringer med løsninger på problemer, der opstod under nedlukningen. Notatet omtaler også nogle af de bekymringer, der er i forbindelse med den langsomme genåbning, da socialt udsatte har behov for, at alle tilbud bliver tilgængelige igen. Det er en bekymring blandt organisationer og lokale udsatteråd, at genåbningen bliver for langsom. Socialt udsatte har brug for, at behandlingstilbud og bostøtter kommer i gang i fuldt omfang, og at aktivitets- og samværstilbud bliver åbnet. Der er et efterslæb i behandlingen og mange socialt udsatte skal ud af ensomhed og isolation. Forhåbentlig kan kommuner og sociale organisationer bruge erfaringerne med kompenserende indsatser under nedlukningen til at sætte gang i flere tiltag, mens genåbningen står på.

Nedlukningen i forbindelse med coronakrisen har haft en lang række konsekvenser for socialt udsatte. Sociale organisationer, brugerforeninger og lokale udsatteråd, har mange steder i landet ydet en ekstra indsats for, at udsatte ikke skulle blive yderligere udsat under krisen.

Rådet for Socialt Udsatte har søgt at få indblik i de gode og dårlige erfaringer under krisen og den langsomme genåbning.

Notatet er baseret på resultaterne af et udsendt spørgeskema til sociale organisationer, brugerforeninger og lokale udsatteråd. Der kom 51 besvarelser i perioden 7. maj – 27. maj. Se spørgeskema og deltagere i bilag 1, 2 og 3.

Styrket samarbejde mellem myndigheder, sociale organisationer og erhvervslivet
De frivillige sociale organisationer har knoklet for at finde nye veje at imødekomme

socialt udsattes behov på under nedlukningen og i forbindelse med den gradvise genåbning.

Resultaterne i undersøgelsen viser, at de sociale organisationer i høj grad er blevet inddraget i kommunernes arbejde med at finde fælles løsninger i forbindelse med nedlukningen - både i forhold til at undgå smittespredning, men særligt i forbindelse med forebyggelse af ensomhed og isolation. Dialogen mellem organisationerne og myndigheder er blevet styrket under nedlukningen, og der har været øget fokus på at skabe løsninger sammen. I nogle kommuner har organisationerne indgået som en del af beredskabet omkring udsatte borgere. Generelt set melder de sociale organisationer, at der har været et godt samarbejde med myndighederne.

”Det er mit indtryk at der opstået et rigtig godt samarbejde imellem kommune, sociale organisationer og frivillige organisationer der reelt har optimeret indsatsen. Krisen har betydet at man har fundet sammen i nye netværk og tillige har formået at trække mere ud af hinanden netværk”
– Lokalt udsatteråd

I Københavns Kommune har myndigheder og sociale organisationer skabt et dialogforum for socialt udsatte på Vesterbro.

”Der er meget forskelligt hvordan kommunerne har reageret. Københavns kommune var hurtige til at finde løsninger og etablerede et dialogforum for Vesterbro-scenen, så der løbende var dialog om udfordringer og løsninger. Andre kommuner har stort set været umulige at kontakte og har ex haft lukket for telefonerne, så det var uklart hvordan man fik kontakt”.
– En social organisation i København

Citatet peger også på, at der har været stor forskel på, hvor nemt det er at samarbejde med de forskellige kommuner.

”Vi oplever generelt at der har været en direkte linje til beslutningstagere og at disse har været lydhøre i forhold til vores bekymringer og ideer. Vi er generelt tilfredse med håndteringen i København”.
– En social organisation i København

En større social organisation melder, at kommunerne har taget direkte kontakt til dem for at koordinere fælles løsninger.

”Der er arbejdet på tværs brugere, der er blevet testet ved varmestuerne og kommuner har henvendt sig om fælles løsninger, f.eks. åbningstid”.
– En landsdækkende social organisation

Coronakrisen har også givet anledning til samarbejder med nye partnere for at finde løsninger på tværs af sektorer. Eksempelvis har COOP og Danhostel startet et samarbejde med to organisationer vedrørende mad og overnatning til hjemløse. Endnu en organisation melder om et samarbejde etableret på rekordtid omkring digitale

alternativer til fysiske møder.

Coranakrisen har givet anledning til, at tre krisecentre i København er gået sammen om at oprette 25 ekstra pladser til voldsramte kvinder og deres børn.

Øget fokus på relationsarbejde

Forsamlingsforbuddet og nedlukningen af diverse sociale samlingspunkter har haft en negativ konsekvens for socialt udsatte, og det har medført en række udfordringer: ensomhed og isolation, øget misbrug, forværret psykiske problemer med angst og depression, øget vold i hjemmet. Mange socialt udsatte har netop brug for omsorg, støtte og socialt samvær for at klare dagligdagen. Derfor har det øgede opsøgende relationsarbejde haft afgørende betydning for udsattes trivsel.

Herunder er samlet en række eksempler på, hvilken form det opsøgende arbejde har haft:

- Mere telefonisk kontakt i stedet for fysiske møder (også via videomøder)
- Opsøge brugerne, hvor de er fx i byens samlingspunkter
- Flere organisationer har tilbudt gåture til udsatte (walk and talk) eller snak udenfor
- Udendørs samvær i små grupper på afstand
- Nye digitale fællesskaber (virtuel kaffe, e-sport m.v.)
- Nødbåbning af væresteder
- Længere og mere fleksible åbningstider på varrestuer og væresteder (længere åbent, men færre inden for ad gangen)
- Uddeling af mad på væresteder, via madgavekort eller i form af udlevering af madbokse ved døren har fungeret rigtig godt, meddeler flere sociale organisationer.
- Et udsatteråd beretter om brugerstyrede aktiviteter to gange ugentligt i form af motion, socialt samvær, netværksdannelse – tilpasset de nye retningslinjer.

I nogle tilfælde er socialt samvær på afstand udfordrende for brugerne, da det lige netop er fysisk socialt samvær, der mangler i hverdagen. Når arbejdsmøder og arrangementer er aflyst, og væresteder har været lukkede, betyder det endnu mere isolation og ensomhed.

Rusmiddelbehandling

Under coronakrisen har nogle behandlingscentre gjort udleveringen af substitutionsmedicin mere fleksibel og udleveret medicin til en længere periode. Udlevering af medicin til at tage med hjem eller til længere perioder har medført, at socialt udsatte bedre har kunnet tilrettelægge deres liv, og oplevede, at den - grundet corona – øgede fleksibilitet rent faktisk imødekom mange ønsker og behov, som borgere i ambulans behandling har.

”Nogle kommuner har haft mindre rigide regimer i forhold til rusmiddelbehandling. Herunder har flere kommuner givet doser til selvadministration i op til to uger. Dette har givet ro i en ellers stressende

periode. Københavns kommune har haft udgående rusmiddelbehandling, så gadefolk har kunne blive opstartet i medicinsk behandling på ex Mændenes Hjem og i Reden, hvilket har været efterspurgt i årevis”.

– En social organisation i København

En organisation meddeler, at udgående rusmiddelbehandling har vist sig at være et godt samarbejde mellem private organisationer og myndighederne.

To organisationer melder om øget tilbagefald til misbrug. Ensomhed og isolation nævnes som årsag.

To organisationer melder om ekstra indsats i form af gratis medicin.

Økonomi og kontante udbetalinger

Nogle socialt udsatte har ikke betalingskort og derfor blev de ekstra hårdt ramt af bankernes nedlukning. Nogle kommuner hjalp i tæt samarbejde med FinansDanmark, bankhovedsæderne og de lokale bankfilialer socialt udsatte med at få kontante udbetalinger – en erfaring der er værd at have med i enhver kommunal beredskabsplan.

”Københavns kommune har etableret en kontantløsning til borgere, der ikke har hævekort, så de har kunne få udbetalt deres ydelser. Et problem der har eksisteret i årevis, da en gruppe på gaden ugentligt mister alle dokumenter og derfor har udfordringer med at dokumentere over for bankerne, hvem de er og derfor få udbetalt deres penge”.

– En social organisation i København

Nogle socialt udsatte har under nedlukningen mistet deres småindkomster som følge af brugerorganisationernes tab af omsætning og generel mindre efterspørgsel efter Hus Forbi mv. Det er i nogen grad blevet afhjulpet med akutte madkuponer og lignende.

Opmærksomhedspunkter i forbindelse med den langsomme genåbning

Flere sociale organisationer har bekymringer omkring den langsomme genåbning. Et gennemgående problem, der bliver nævnt i undersøgelsen, er efterslæbet fra nedlukningsperioden. Mange psykisk sårbare personer har haft det ekstra hårdt under nedlukningen - særligt pga. angst og isolation. Flere sociale organisationer forventer derfor at se et øget behov for socialpsykiatrisk behandling under den langsomme genåbning. En organisation forventer et opsamlingsarbejde blandt anbragte børn og voldsramte kvinder.

En organisation er bekymret for, at akuttilbud forbliver lukkede i en længere periode, uden noget alternativ.

To organisationer meddeler, at uklarhed omkring hvornår regler træder i kraft, har været årsag til forvirring. En organisation beretter om ufleksible regler, der gør, at deres kommunalt ansatte medarbejdere ikke kan udføre opgaver, der ellers stemmer med de

nationale retningslinjer. Derfor efterspørger organisationen mere fleksibilitet frem for stramme regler.

En organisation efterspørger, at myndighederne får forståelse for de frivilliges rolle i det sociale arbejde. Ofte løfter frivillige medarbejdere en vigtig opgave, og derfor er der brug for retningslinjer for dem under den langsomme genåbning. Det er vigtigt, at myndighederne tænker i hele løsninger, når der sættes regler op. En regel på det ene område kan hurtigt skabe et problem på et andet område.

Flere af de store organisationer, der arbejder med udsathed, har også genbrugsbutikker som en vigtig indkomstkilde. Nedlukningen har betydet, at genbrugsbutikkerne har været lukkede og dermed har organisationerne tabt omsætning i væsentlig grad i en periode, hvor der er særligt brug for pengene.

Bilag 1 – Spørgeskema

spørgeskema til lokale udsatteråd

Er udsatterådet blevet inddraget i kommunens arbejde på socialområdet i forbindelse med coronakrisen?

Hvis ja, uddyb gerne hvordan

I hvor høj grad har udsatterådet kunne fortsætte sit arbejde under coronakrisen?

Uddyb gerne

Hvad er din oplevelse af kommunens håndtering af coronakrisen ift. socialt udsatte?

Har udsatterådet kendskab til nye tiltag og løsninger, der har fungeret godt for socialt udsatte?

Umiddelbart virker det som om, der kommer til at gå lang tid før Danmark er fuldt genåbnet. Hvilke problemer og udfordringer ser I med den langsomme genåbning for socialt udsatte?

Har I ideer til aktiviteter eller indsatser, der kan gøre den langsomme genåbning nemmere for socialt udsatte?

Har coronakrisen givet anledning til, at I planlægger at gøre noget anderledes i jeres almindelige arbejde, når landet genåbner?

Hvis ja, hvad?

Spørgeskema til sociale organisationer

I hvor høj grad har I kunnet fortsætte jeres sociale arbejde under coronakrisen?

I hvor høj grad er jeres brugere påvirket af coronakrisen?

Hvis I har forskellige målgrupper uddyb da gerne, hvem der er særligt påvirkede.

Hvilke nye tiltag og løsninger har fungeret godt for jeres målgruppe i perioden?

Hvordan har jeres samarbejde med myndighederne været under nedlukningen af samfundet?

Uddyb gerne, hvad der har fungeret, og hvad der kunne have fungeret bedre.

Har coronakrisen givet anledning til nye eller anderledes samarbejder om at løse problemerne for jeres målgruppe?

Hvilke problemer og udfordringer ser I med den langsomme genåbning?

Har det jeres organisation ideer til aktiviteter eller indsatser, der kan gøre den langsomme genåbning nemmere for socialt udsatte?

Har jeres arbejde under coronakrisen givet anledning til, at I planlægger at gøre noget anderledes i jeres almindelige arbejde, når landet genåbner?

Hvis ja, hvad har I tænkt jer at gøre anderledes?

Bilag 2 – Organisationer der har besvaret spørgeskemaet

- Baglandet København
- Bedre Psykiatri
- BrugerForeningen - for aktive stofbrugere
- Center for forsorg og specialiserede indsatser
- Danner
- De Anbragtes Vilkår
- Gadejuristen
- Gadejuristen
- Gadens Stemmer
- hus forbi
- KFUM's Sociale Arbejde
- Kirkens Korshær
- Kofoeds Skole
- Kofoeds Skole
- Landsforeningen for nuværende og tidligere psykiatribrugere
- LIVa - Forening mod skadevirkninger af prostitution
- Mandecentret
- ombold
- projekt UDENFOR
- RECOVERY BULLS
- SundhedsTeam / Københavns Kommune
- WeShelter

Bilag 3 lokale udsatteråd der har besvaret spørgeskemaet

- Albertslund
- Esbjerg
- Fredericia
- Frederiksberg
- Frederikshavn

- Haderslev
- Helsingør
- Hillerød
- Holstebro
- Høje-Taastrup
- Kolding
- Københavns
- Køge
- Langeland
- Middelfart
- Nyborg
- Næstved
- Odense
- Roskilde
- Rødovre
- Slagelse
- Svendborg
- Sønderborg
- Varde
- Vejle
- Vordingborg
- Aalborg
- Aarhus